

Kronika Polskiego Towarzystwa Fizycznego

LIPIEC 2021

Białystok. 13.07.2021 rozpoczął się montaż teleskopu zwierciadlanego ASA 600 w nowo wybudowanym Obserwatorium Uniwersytetu w Białymstoku. To unikatowy i jeden z największych teleskopów dydaktycznych w Polsce, mający kwarcowe zwierciadło główne o średnicy 60 cm oraz układ optyczny Ritchey-Chrétien. Nowoczesna konstrukcja teleskopu pozwoli na wiele profesjonalnych zastosowań – od konwencjonalnych obserwacji wzrokowych, po specjalistyczne badania spektrograficzne. Poczynając od najbliższego roku akademickiego teleskop będzie wykorzystywany przez naukowców i studentów Uniwersytetu w Białymstoku do celów dydaktycznych i naukowych; zyskają oni w ten sposób więcej zajęć praktycznych. Po wakacjach w Obserwatorium dostępne będzie również Planetarium dla szerszej publiczności. Budowa tego obiektu kosztowała ponad 8,4 mln zł i finansowana była ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz UwB. Zakup wyposażenia wsparł Samorząd Województwa Podlaskiego, przekazując na ten cel 1,3 mln zł (sam teleskop ASA 600 to koszt ok. 670 tys. zł).

SIERPIEŃ 1021

Rankiem 03.08.2021 żaglowiec STS Pogoria odszedł od nabrzeża szczecińskiej Łasztowni rozpoczynając nietypowy rejs. Nietypowy wobec głównej misji statku, tj. morskiego wychowania młodzieży. Tym razem średnia wieku załogi wynosiła ok. 50 lat a zakres wieku – od 15 do 80 lat. Byli to fizycy i astronomowie, pracownicy nauki i nauczyciele, a także osoby rodzinnie związane z fizyką. Celem rejsu było uczczenie setnej rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Pierwotnie taki rejs został zaplanowany na rok jubileuszu (2020), ale pandemia zmusiła organizatorów do zmiany planów. W 2020 roku odbył się Rejs Fizyków w wersji nieco okrojonej, na żaglowcu STS Fryderyk Chopin, niemniej jednak był bardzo udany, co opisał Romuald Kotowski w *Postęпах Fizyki* 2/2021. W 2021 roku udało się zorganizować Rejs Stulecia PTF zgodnie z oryginalnym pomysłem kolegi Jana Grabskiego.

Załoga fizyków reprezentowała bardzo niejednorodny poziom doświadczenia żeglarskiego, a zdecydowana większość nigdy nie pływała na tak dużym statku żaglowym. Przed kapitanem Maciejem Leśnym, oficerami i załogą stała złożona z bosmana, mechanika i kucharza stała zatem niełatwe wyzwanie szybkiego przeszkolenia żeglarskiego zaokrętowanych i zaznajomienia ich z obowiązkami załogi żaglowca; podjęli je z zapałem i, jak powiedział przesympatyczny mechanik Mi-rek, „z całym szacunkiem dla [...] stanowisk i tytułów

[szkolonych].” Spotkali się z entuzjazmem załogantów – chętnych nie brakowało nawet do wchodzenia na reje.

Życie na pokładzie przebiegało oczywiście zgodnie z uświęconymi tradycją zasadami, z wachtami odmierzonymi wybijanymi dzwonem „szklankami”, z radosną pobudką o 7 godzinie („Hej, załoga, dosyć spania. Jest pokład do szorowania!”) oraz apelem z podniesieniem bandery o 8. Pierwszy apel dopełniło odczytanie listu Prezesa PTF prof. Leszka Sirki do uczestników rejsu, z życzeniami wspaniałych przeżyć i udanej wyprawy. Prezes podzielił się z nami radością z tego, że nie wynaleziono jeszcze hybrydowego sposobu organizacji rejsów, a przeniesienie Rejsu Stulecia PTF na rok 2021 przedłużyło obchody jubileuszu PTF. Wiedzę załogi o tradycjach żeglarskich i nawigacyjnych ciekawostkach uzupełnili nasi oficerowie także podczas wieczornego spotkania, w ramach którego my zrewanżowaliśmy się prezentacją stu-letniej tradycji i dzisiejszej aktywności PTF.

Trasa rejsu prowadziła ze Szczecina do Rønne na Bornholmie, następnie przez Kanał Kiloński na Morze Północne, na wyspę Helgoland, na której Werner Heisenberg tworzył podstawy swojej mechaniki macierzowej, a potem do Bremerhaven. Tam uczestniczyliśmy w zlocie żaglowców i zadawaliśmy szyku paradując w naszych okolicznościowych koszulkach z logo rejsu i sylwetką Pogorii (kolejna zasługa Janka Grabskiego).

Rejs, jak zawsze, skończył się zbyt szybko, trwał jednak dostatecznie długo byśmy doświadczyli atmosfery zaufania, koleżeństwa i gotowości do współpracy, o której tak ładnie napisał Romuald w relacji z ubiegłorocznego rejsu. A sprawowaliśmy się, jako załoganci, chyba nie-

Czwarta wachta w okolicznościowych koszulkach na pokładzie Pogorii zacumowanej w Bremerhaven

źle, skoro załoga stała i kadra oficerska rejsu rozstały się z nami tworząc pożegnalny szpaler. Nie jest zatem nie spodzianką, że plany organizacji kolejnego rejsu fizyków w 2022 roku nabierają realnych kształtów.

Za to wszystko ogromne podziękowania należą się organizatorowi rejsu Janowi Grabskiemu. Dzięki jego wytrwałości, kontaktom w środowisku żeglarskim oraz talentom organizacyjnym mieliśmy szansę przeżyć tę żeglarską przygodę na pokładzie STS Pogoria.

Opisy obu rejsów (w 2020 i 2021) są dostępne na stronie internetowej PTF <https://www.ptf.net.pl/pl/rejsy/rejsy-fizykw/>.

Białystok. W dniach 27-29.08.2021 odbyła się konferencja ESOP (European Symposium on Occultation Project), czyli coroczne spotkanie obserwatorów tzw. zjawisk zakryciowych (m.in. zaćmienia Słońca, Księżycy, zakrycia gwiazd przez Księżyc lub asteroidy). Konferencja ESOP to spotkanie astronomów zawodowych oraz miłośników astronomii, którzy swoim zaangażowaniem obserwacyjnym przyczyniają się między innymi do poprawiania parametrów orbit asteroid, wyznaczania ich kształtów i rozmiarów, odkrywania nowych gwiazd podwójnych itp.

Tegoroczne spotkanie było już piątą edycją zorganizowaną w Polsce i pierwszą współorganizowaną przez Wydział Fizyki Uniwersytetu w Białymstoku. Zgromadziło ponad 60 osób z takich państw jak: Algieria, Belgia, Brazylia, Czechy, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Indie, Niemcy, Portugalia, Turcja, USA, Szwajcaria, Włochy, czy Wielka Brytania. Ponad 20 osób uczestniczyło w spotkaniu stacjonarnie, a blisko 40 online. Uczestnicy konferencji wzięli również udział w warsztatach składania teleskopu oraz aparatury specjalistycznej, które były transmitowane na cały świat.

WRZESIEŃ 2021

Białystok. 25.09.2021 na Wydziale Fizyki Uniwersytetu w Białymstoku odbyła się V Konferencja Nauczycieli Fizyki. Było to kolejne spotkanie zorganizowane przez Wydział Fizyki UwB we współpracy z Oddziałem Białostockim Polskiego Towarzystwa Fizycznego oraz Polską Akademią Nauk Oddział w Olsztynie i w Białymstoku z siedzibą w Olsztynie. Patronem tegorocznej edycji był J. M. Rektor UwB prof. dr hab. Robert W. Ciborowski. Konferencja miała na celu integrację i poszerzenie kompetencji środowiska akademickiego oraz nauczycieli przedmiotów przyrodniczych, a także prezentację nowości na rynku wydawniczym i pomocy naukowych. W tegorocznej konferencji udział wzięło 58 nauczycieli, w tym 17 spoza granic województwa podlaskiego. Uczestnicy mogli wysłuchać między innymi wykładów na temat „nowej szkoły” i koniecznych zmian oświatowych, a także znaczenia aktywności fizycznej dla rozwoju kompetencji poznawczych. Część wykładów poświęcona była

skutecznej asymilacji osób z różnie nasilonymi wadami słuchu poprzez rozwój polskiego programu implantów ślimakowych. Spotkanie było również okazją do podzielenia się wiedzą i doświadczeniem z zakresu innowacyjnych metod zdalnego nauczania oraz blasków i cieni tego sposobu przekazywania wiedzy. Jesteśmy przekonani, że uczestnicy V Konferencji Nauczycieli Fizyki zdobyli nowe doświadczenia, wiadomości i umiejętności pozwalające poszerzyć warsztat nauczyciela fizyki.

Kolejna, VI edycja odbędzie się w ostatnią sobotę września przyszłego roku (24.09.2022). Szczegółowe informacje na ten temat znaleźć można na stronie <https://physics.uwb.edu.pl/wf/knf2021/>

Uczestnicy V Konferencji Nauczycieli Fizyki, Białystok 2021 (fot. Marek Brancewicz)

PAŹDZIERNIK 2021

Poznań. Podczas inauguracji nowego roku akademickiego 2021/2022 w Auli Uniwersyteckiej UAM wręczono Medal Palmae Universitatis Studiorum Posnaniensis prof. Małgorzacie Śliwińskiej-Bartkowiak za wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie fizyki. Jest to najwyższe wyróżnienie naukowe przyznawane przez Uniwersytet w Poznaniu. Profesor Śliwińska-Bartkowiak jest członkiem Zarządu OP PTF.

Wykład inauguracyjny *Krótką historia fal grawitacyjnych* wygłosiła prof. Agnieszka Kryszczyńska, dyrektor Instytutu-Observatorium Astronomicznego w Poznaniu.

Poznań. 20.10.2021 na Wydziale Fizyki UAM w Auditorium Maximum im. prof. Franciszka Kaczmarka otwarto Instytut Spintroniki i Informatyki Kwantowej. Dyrektorem nowo powołanego Instytutu został prof. Ireneusz Weymann, aktywny członek OP PTF. Podczas uroczystości wykład inauguracyjny wygłosił prof. Franco Nori (RIKEN, Tokio). W dniach 21-23.10.2021 odbyło się Symposium on Spintronics and Quantum Information, podczas którego 30 zaproszonych gości wygłosiło referaty. Więcej informacji o Sympozjum znaleźć można na stronie: <http://isik.amu.edu.pl/symposium/>